

DE ALLEREERSTE GEMEENTE

Allen die het hoorden stonden verbaasd over wat de herders tegen hen zeiden (Lucas 2:18)

Wie hebben in de eerste kerstnacht de stal bezocht? Wanneer wij die vraag moeten beantwoorden, zeggen wij: de herders en de wijzen uit het oosten natuurlijk! En inderdaad: zo staan ze in iedere nagebootste kerststal devoot om het kerstkind gegroeped. Toch zijn de wijzen uit het oosten nooit in de stal geweest. Ze komen namelijk alleen in het Matteüs-evangelie voor, en bij Matteüs is helemaal geen sprake van een stal. Hij schrijft: 'En de wijzen gingen het *huis* binnen.' Kennelijk heeft Matteüs het over een ander moment.

Zijn dan alleen de herders die eerste nacht op kraambezoek geweest? Nee, want elk jaar zien wij een groep over het hoofd die in geen enkele kerststal wordt uitgebeeld. Het zijn de mensen die schuil gaan achter het woordje 'allen'. Nadat de herders het kind hadden gezien en hadden verteld over de engelen, schrijft Lucas: 'En *allen* die ervan hoorden, verbaasden zich.' *Allen* – daarmee bedoelde Lucas natuurlijk niet alleen Jozef en Maria. Er moeten meer mensen aanwezig zijn geweest. Lucas laat in zijn verhaal zien dat het kraambezoek groter is geweest dan alleen dat groepje herders! Toen de herders in de stal waren, was het een drukte van jewelste!

Wie gingen er schuil achter dat woordje 'allen'? Och, het zullen gewone mensen geweest zijn. Of het mensen waren die in het kielzog van de herders waren binnengekomen of dat zij de herders al voor waren geweest, dat vertelt Lucas niet. Maar hij zal wel mensen bedoeld hebben die in de buurt waren en die op het gerucht waren afgekomen. Gasten uit de herberg, ambtenaren van de volkstelling, buurtbewoners, nachtwakers en nachtbrakers. En dat samengeraapte hoopje mensen hoorde voor het eerst van herders het Kerstevangelie. *Allen* – achter dat ene woordje van Lucas staken de gezichten van hen die de allereerste gelegenheidsgemeente vormden!

Nou ja, *gemeente* is misschien een groot woord. Daarvoor was het nog teveel los zand. Maar in die naamloze mensen mogen wij alvast wel de groep herkennen die in het evangelie de eerste contouren van een gemeente heeft: de *schare*. De *schare* – dat wat vreemd vertrouwd woord dat overal in het evangelie opduikt. Eigenlijk hebben we er geen ander of beter woord voor. 'Menigte' is te neutraal. De bijbel gebruikt zelf een woord dat zoiets betekent als: de onrust, de drukte, het lawaai van

een grote menigte, een ongeorganiseerde oploop zonder verband. Wij zouden zeggen: *een zootje ongeregeld*.

Als door een schaduw zal Jezus in het evangelie door dat zootje ongeregeld gevolgd worden. De hervormde theoloog Noordmans had er een prachtige omschrijving voor: 'Een enthousiaste, langs de velden en de wegen golvende gemeente.' Waar Jezus ging, daar ging zij. Waar bestond ze uit? Ja, dat kun je moeilijk in één woord zeggen. Daar is het nu juist een zootje ongeregeld voor. Maar Jezus zelf had er deze formulering voor: schapen die geen herder hebben. Dat is misschien nog wel de meest treffende uitdrukking. Het was een bont samenraapsel uit alle hoeken en gaten van de samenleving. Gehandicapten en keuterboertjes uit Galilea, maar ook deftige dames met veel geld. Hoeren en tollenaars, maar ook hoge militairen met aanzien. De man in de straat en notoire godzoekers, maar ook mensen die alleen maar op zoek waren naar een kick. Psychisch en lichamelijk zieken, maar ook hoge geestelijken van wie je het niet had verwacht. Maar wat ze gemeen hadden was: ze misten iets in hun leven. Zij allen werden naar Jezus toe gezogen als metaalvijsel naar een magneet. Nooit was het een vaststaande groep. Er kwamen mensen bij en er vielen weer mensen af. Maar tot aan de poorten van Jeruzalem zal deze schare van vogels met divers pluimage Jezus volgen. En het is alsof Lucas wil zeggen: vanaf de kribbe was die schare er al bij.

Jezus – hij is, om zo te zeggen, niet los verkrijgbaar. Hij kan niet losgemaakt worden van het netwerk van mensen waarvan hij al vanaf zijn geboorte het middelpunt is. Wie met hem te maken krijgt, krijgt ook meteen met een heleboel anderen te maken. Vanaf het begin zijn jan en alleman welkom bij hem.

De verwondering over de Kerstboodschap mochten de herders delen met deze prille schare. En het waren niet voor niets *herders* die het eerste evangelie mochten verspreiden. In hen doemen al de contouren op van de herder die dat kind in de kribbe straks zelf zal worden. Een herder die met ontferming is bewogen over zoekende schapen. Hij zal ze roepen. En overal waar zijn roep wordt gehoord ontstaat een gemeente. Dat werd in de eerste Kerstnacht al een beetje zichtbaar.

En ook vandaag wordt dat een beetje zichtbaar. Misschien bent u ook wel zo'n anonieme voorbijganger. U bent hier aan komen lopen omdat u dat eeuwenoude verhaal nog eens even wilde horen of om weer eens Kerstliederen zingen. En weer een ander zoekt al heel lang naar een zin in zijn leven. Hij zit vandaag naast een doorgewinterde kerkganger die bouwt op zijn oud vertrouwd geloofsgoed. En een vierde is deze dagen op bezoek bij familie en is meegekomen. Een kerk is met Kerst dus ook altijd

een beetje een zootje ongeregeld van zoekers, meelopers, aangewaaiden en vaste klanten. Maar iedereen is welkom. Het kind van Kerst is er voor iedereen. Hij kijkt op niemand neer. Een kind kan nog op niemand neerkijken. Maar later zal Hij het ook niet doen. Wij zijn Hem allemaal even lief: al Gods mensenkinderen.

Hijzelf is namelijk het toonbeeld van de liefde van God. Een God die een zoekende mensheid door een donkere en zondige wereld verzoend en vernieuwd thuis zal brengen. In het woordje 'allen' aan het begin van Lucas is dan ook dat doel al te herkennen. Want waar zal de geschiedenis van God op uitlopen? Het boek Openbaring, dat vertelt over Gods toekomst, laat het zien: het zal uitlopen op een nieuwe wereld met *een schare die niemand tellen kan*. Die schare tekent zich al af in de gezichten van die anonieme mensen die in de donkere stal luisterden naar het nieuws van de herders.